

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

**Αθήνα, 24 Ιουλίου 2009
Αρ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/4004-1/24.07.09**

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/2009

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνήλθε, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε έκτακτες συνεδριάσεις την 20^η και 21^η Ιουλίου 2009 στο κατάστημά της, αποτελούμενη από τους Χ. Γεραρή, Πρόεδρο, Λ. Κοτσαλή, Α. Παπανεοφύτου, Α.Ι.Μεταξά, Α. Ρουπακιώτη, τακτικά μέλη και το αναπληρωματικό μέλος Γ. Πάντζιου, σε αντικατάσταση του τακτικού μέλους Α. Πομπόρτση, ο οποίος αν και κλήθηκε νομίμως εγγράφως δεν παρέστη λόγω κωλύματος. Η Αρχή συνεδρίασε προκειμένου να γνωμοδοτήσει για σχέδιο διατάξεως του Υπουργείου Δικαιοσύνης, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 στοιχ. θ' του ν.2472/1997, κατά τα αμέσως κατωτέρω αναφερόμενα. Προσήλθε και το τακτικό μέλος Α. Πράσσοις, ο οποίος αποχώρησε κατόπιν της μη αποδοχής από τα λοιπά μέλη της απόψεώς του ότι η συζήτηση για γνωμοδότηση στερείται αντικειμένου μετά την ψήφιση της διατάξεως, ως τροπολογίας, κατά την συνεδρίαση της 15^{ης} Ιουλίου 2009 του Τμήματος Διακοπής Εργασιών της Βουλής. Στις συνεδριάσεις παρέστησαν οι Ε. Χατζηλιάση και Θ. Τουτζιαράκη, νομικές, ελέγκτριες, ως βοηθοί του μέλους Α. Ρουπακιώτη, εισηγητού της υποθέσεως και η Γ. Παλαιολόγου ως γραμματέας.

Με τα με αριθμ. πρωτοκόλλου Ε.Π. 287/24.6.2009 και Ε.Π. 309/30.6.2009 έγγραφα του Υπουργείου Δικαιοσύνης (αριθμ. πρωτοκόλλου της Αρχής Γ/ΕΙΣ/4004/24.6.2009- και Γ/ΕΙΣ/4141/30.6.2009 αντίστοιχα) ετέθη υπόψη της Αρχής το σχέδιο διάταξης - τροπολογίας που αφορά στη λειτουργία καμερών ήχου και εικόνας από τις αρμόδιες για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια δημόσιες αρχές για την προστασία προσώπων και αγαθών καθώς και τη διαχείριση της κυκλοφορίας, προκειμένου η Αρχή να γνωμοδοτήσει κατ' εφαρμογή του άρθρου 19 παρ. 1 στοιχ. θ' του Ν. 2472/1997.

Ο εισηγητής και οι βοηθοί εισηγητές ανέπτυξαν προφορικά την από 16/07/2009 έγγραφη εισήγησή τους, η οποία έχει ως εξής :

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το σχέδιο της διάταξης προβλέπει ότι στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του Ν. 2472/1997, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου όγδοου του Ν. 3625/2007¹ προστίθεται νέα περίπτωση γ' ως εξής: «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται: ...γ) από δημόσια αρχή με τη λειτουργία ειδικών τεχνικών μέσων καταγραφής ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του κράτους, της άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, για την οποία είναι αρμόδια, και ιδίως για την προστασία προσώπων και πραγμάτων καθώς και για τη διαχείριση της κυκλοφορίας. Το υλικό που συλλέγεται από τα ανωτέρω μέσα, εφόσον δεν εμπίπτει στην περίπτωση β', τηρείται για χρονικό διάστημα επτά (7) ημερών, μετά το πέρας των οποίων καταστρέφεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα. Η παράβαση των διατάξεων του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη».

Στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου αναφέρεται ότι η αύξηση της εγκληματικότητας και ιδιαίτερα των εγκλημάτων βίας (εγκλήματα κατά της ζωής, ληστείες, αρπαγές προσώπων, φθορές κλπ) καθώς και η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται από τους δράστες καθιστούν ιδιαίτερα δυσχερή την αποτελεσματική δράση των διωκτικών αρχών. Για τους λόγους αυτούς θεωρείται αναγκαία η αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και ειδικότερα η χρήση ειδικών τεχνικών μέσων καταγραφής εικόνας και ήχου (καμερών) από δημόσιους χώρους με σκοπό την πρόληψη και καταστολή εγκλημάτων και ιδίως των εγκλημάτων εκείνων που στρέφονται κατά της ζωής και της περιουσίας των πολιτών. Η αιτιολογική έκθεση

---

1 Με το Ν. 3625/2007 προστέθηκε περίπτωση β' στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του Ν. 2472/1997, η οποία ορίζει ότι «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται...β) από τις δικαστικές - εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανηλίκων θυμάτων. Ως προς τα ανωτέρω εφαρμόζονται οι ισχύουσες ουσιαστικές και δικονομικές ποινικές διατάξεις...».

επισημαίνει, επίσης, ότι το συγκεκριμένο μέτρο θα ενισχύσει σημαντικά την ασφάλεια των πολιτών, καθώς θα διευκολυνθεί το έργο των διωκτικών αρχών μέσω της ευχερέστερης συλλογής αποδεικτικών στοιχείων.

2. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τα κύρια νομικά ζητήματα που τίθενται με την προτεινόμενη ρύθμιση είναι αφενός η συνταγματικότητα αυτής, και ειδικότερα η συμβατότητά της με τις διατάξεις των άρθρων 9Α και 101Α του Συντάγματος, αφετέρου δε η συμβατότητα της ρύθμισης με κείμενα υπερνομοθετικής ισχύος, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής ΕΣΔΑ) και η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (στο εξής Σύμβαση 108). Η εξέταση των ζητημάτων αυτών πρέπει να γίνει σε δύο επίπεδα: Α) σε σχέση με το ουσιαστικό περιεχόμενο του ατομικού δικαιώματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και Β) σε σχέση με τη θεσμική εγγύηση του δικαιώματος αυτού από ανεξάρτητη αρχή και ειδικότερα από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Πριν από την ανάλυση των ανωτέρω ζητημάτων σκόπιμο κρίνεται να υπενθυμίσουμε ότι η Οδηγία 95/46/ΕΚ δεν τυγχάνει εφαρμογής σε δραστηριότητες, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου², επισήμανση η οποία όμως στερείται ιδιαίτερης σημασίας για την ελληνική έννομη τάξη, στην οποία η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 9Α του Σ³.

---

2 Το άρθρο 3 παρ. 2 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 «Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία αυτών» ορίζει ότι οι διατάξεις της δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων «η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπως οι δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, εν πάση περιπτώσει, στην επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου».

3 Βλ. ενδεικτικά ΑΛΙΒΙΖΑΤΟ, Απειλούν τις προσωπικές ελευθερίες – Η αθέατη πλευρά της τροπολογίας για τις κάμερες, ΤΑ ΝΕΑ, 15.12.2007, ΑΝΘΟΠΟΥΛΟ, Το δικαίωμα στη δημόσια ανωνυμία. Προστασία προσωπικών δεδομένων, ελευθερία του συνέρχεσθαι και ηλεκτρονικός έλεγχος των δημόσιων υπαίθριων συναθροίσεων, ΕφημΔΔ 6/2007, σελ. 719 επ. και ιδίως σελ. 728.

2.1 ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης κατοχυρώθηκε για πρώτη φορά ρητά στο Σύνταγμα με την αναθεώρηση του 2001. Σχετικώς δε το άρθρο 9Α ορίζει ότι «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει». Προκειμένου, συνεπώς, να διερευνηθεί εάν η προτεινόμενη ρύθμιση είναι σύμφωνη με το παραπάνω άρθρο του Συντάγματος, θα πρέπει πρώτα να οριοθετήσουμε το θεσμικό κεκτημένο της συγκεκριμένης διάταξης από το οποίο δεν μπορεί να αφίσταται ο κοινός νομοθέτης. Η διάταξη του άρθρου 9Α Σ δεν δημιούργησε αλλά τυποποίησε ένα δικαίωμα, το οποίο και πριν από την αναθεώρηση του 2001 έβρισκε τη θεμελίωση του σε συνταγματικούς κανόνες (άρθρο 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 9 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος). Με δεδομένο, συνεπώς, τον αναγνωριστικό χαρακτήρα του άρθρου 9Α του Συντάγματος και την ύπαρξη προϋφιστάμενης της αναθεώρησης νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (Ν. 2472/1997), μπορεί να υποστηριχθεί ότι ακριβώς αυτή η νομοθεσία αποδίδει συγκεκριμένο περιεχόμενο στην κρίσιμη συνταγματική διάταξη. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο Ν. 2472/1997 ενσωμάτωσε στην εθνική έννομη τάξη όχι μόνο την Οδηγία 95/46/EK αλλά και τις θεμελιώδεις αρχές της προστασίας προσωπικών δεδομένων, όπως αυτές προκύπτουν από διεθνή κείμενα, που έχει ήδη κυρώσει η Ελλάδα⁴. Όριο, επομένως, της ελευθερίας του κοινού νομοθέτη αποτελούν οι θεμελιώδεις αυτές αρχές, δηλαδή, η αρχή της θεμελίωσης της επεξεργασίας στο νόμο, η αρχή του σκοπού και της αναλογικότητας (με την ειδικότερη έννοια της αναγκαιότητας και της προσφορότητας), η απαγόρευση της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, η κατοχύρωση δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων καθώς και η ανάθεση του ελέγχου τήρησης των παραπάνω κανόνων σε ανεξάρτητη αρχή⁵.

---

4 Για παράδειγμα η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2068/1992.

5 Βλ. Α. ΜΗΤΡΟΥ, Η ρύθμιση του Ν. 3625/07 – εκτός ελέγχου της ανεξάρτητης αρχής η παρακολούθηση στους υπαίθριους χώρους; στην Ηλεκτρονική Παρακολούθηση σε Υπαίθριους Χώρους, Πρακτικά διήμερης επιστημονικής συνάντησης 14 και 15 Μαρτίου 2008, σελ. 101 επ. και ιδίως σελ. 123-124. Έτσι και ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, ό.π., σελ. 728. Πρβλ. και ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟ, Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων, Αθήνα – Κομοτηνή 2007, σελ. 63 επ., ο οποίος, ερειδόμενος στην

Στο σημείο αυτό σκόπιμη κρίνεται η σύντομη αναφορά στο άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, το οποίο διακρίνεται για την ειδικότερη διατύπωσή του σε σχέση με αυτή του άρθρου 9Α του Σ και περιλαμβάνει ως στοιχεία του εν λόγω δικαιώματος την αρχή του νόμιμου και θεμιτού σκοπού, τη θεμελίωση της επεξεργασίας στη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή σε ρητή διάταξη νόμου, την κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης του ενδιαφερομένου στα δεδομένα που τον αφορούν και την εποπτεία της τήρησης των σχετικών διατάξεων από ανεξάρτητη αρχή. Ο Χάρτης, αν και απευθύνεται στα όργανα της Ένωσης αλλά και στα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν δίκαιο της Ένωσης, μπορεί να συνεκτιμηθεί για την ερμηνευτική προσέγγιση της διάταξης του άρθρου 9Α Σ, καθώς ήδη χρησιμοποιείται ως ερμηνευτικό βοήθημα τόσο από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής και ΔΕΚ) για τη συγκεκριμενοποίηση των γενικών αρχών του δικαίου κατά το άρθρο 220 ΣΕΚ, όσο και από εθνικά δικαστήρια, όπως για παράδειγμα από τα Συνταγματικά Δικαστήρια της Ισπανίας, της Γερμανίας και της Αυστρίας. Με άλλα λόγια ο Χάρτης ακόμα και στην παρούσα χρονική στιγμή, κατά την οποία δεν έχει αποκτήσει την ισχύ του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου (θα την αποκτήσει με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας), διαθέτει *de facto* ισχύ, καθώς η αναφορά ενός δικαιώματος στο Χάρτη συνιστά παραδοχή ότι το δικαίωμα αυτό προστατεύεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 2 ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 220 ΣΕΚ, όπως δέχεται το ΔΕΚ⁶.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αρχή της ανάθεσης του ελέγχου τήρησης των κανόνων προστασίας προσωπικών δεδομένων σε ανεξάρτητη αρχή είναι και η μόνη που προκύπτει ευθέως από τη γραμματική διατύπωση της συνταγματικής διάταξης⁷. Η

προστατευτική διάσταση του ατομικού δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α Σ, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στον πυρήνα του δικαιώματος εμπίπτουν περισσότερες αρχές από αυτές που αναφέρονται στο κείμενο της παρούσας, όπως η αρχή της διαφάνειας της επεξεργασίας, η ποιότητα και η ακρίβεια των δεδομένων, η ασφάλεια και το απόρρητο της επεξεργασίας.

6 Βλ. PERNICE/MAYER σε: GRABITZ/HILF, *Das Recht der Europäischen Union, Kommentar*, Τόμος I, nach Art. 6 EUV, αρ. περ. 27-28.

7 Βλ. για τις αρμοδιότητες των ανεξάρτητων αρχών κατά τις εργασίες αναθεώρησης του Συντάγματος του 2001 ΣΗΜΙΤΗ, Πρακτικά Βουλής, Περίοδος I, Σύνοδος Α, Συνεδρίαση ΡΜΕ, 6 Απριλίου 2001, σελ. 6735, «...Είναι επίσης επιβεβλημένη η δημιουργία νέων θεσμών που εγγυώνται τα δικαιώματα, εγγυώνται την άσκησή τους. Και τέτοιους θεσμούς αποτελούν κατά πρώτο λόγο οι ανεξάρτητες αρχές ... Η συνταγματική αναθεώρηση θα δείξει με ανάγλυφο τρόπο ότι θέλουμε να τις θωρακίσουμε (τις ανεξάρτητες αρχές), ότι θέλουμε να αποτελούν εγγύηση των ελευθεριών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου», BENIZEΛΟ, Πρακτικά Βουλής, Περίοδος I, Σύνοδος Α, Συνεδρίαση ΡΜΔ, 21 Μαρτίου 2001, σελ. 6176, «...Διαμορφώνεται έτσι ο θεσμός των ανεξάρτητων αρχών οι οποίες μπορούν να

επιφύλαξη υπέρ του νόμου που συναντάται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 9Α του Σ, ερμηνευόμενη με τρόπο εναρμονιζόμενο προς την κατοχυρούμενη με το άρθρο 101Α του Σ αρχή της λειτουργικής ανεξαρτησίας των ανεξάρτητων αρχών, έχει το νόημα ότι στον κοινό νομοθέτη καταλείπεται μόνο η θέσπιση των αναγκαίων κανόνων για την ορθολογική και αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία της Αρχής. Γίνεται, μάλιστα, δεκτό ότι ο κοινός νομοθέτης έχει την υποχρέωση να εξοπλίσει την Αρχή με τόσες και τέτοιες αρμοδιότητες, ώστε να μπορεί να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο της, ενώ η μεταγενέστερη αφαίρεση μέρους των εν λόγω αρμοδιοτήτων δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί συνταγματικά ανεκτή⁸. Από τα παραπάνω σαφώς προκύπτει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη με το Σύνταγμα η αφαίρεση από την Αρχή της αρμοδιότητας του ελέγχου τήρησης των κανόνων προστασίας προσωπικών δεδομένων σε ένα ευρύ πεδίο της κρατικής δράσης, εάν μάλιστα λάβουμε υπόψη ότι το δικαίωμα του άρθρου 9Α του Σ είναι καταρχήν ένα ατομικό – αμυντικό δικαίωμα, που θεμελιώνει αξίωση αποχής από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και έχει ως αποδέκτη πρωτίστως την κρατική εξουσία.

ταξινομηθούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες, άνισες μεταξύ τους. Η πρώτη κατηγορία είναι οι ανεξάρτητες αρχές που λειτουργούν ως θεσμικές εγγυήσεις για τη θωράκιση και προστασία ατομικών δικαιωμάτων. Αυτές είναι κατά τη γνώμη μου οι γνήσιες ανεξάρτητες αρχές. Τέτοια αρχή είναι για παράδειγμα η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και η εθνική αρχή προστασίας του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών», ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ, Πρακτικά Βουλής, Περίοδος Ι, Σύνοδος Α, Συνεδρίαση f, 17 Ιανουαρίου 2001 (απόγευμα), «...Για όλους αυτούς τους λόγους αποδίδουμε ιδιαίτερη σημασία στη συνταγματική κατοχύρωση Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών ... Σημεία αιχμής σε ό, τι αφορά τις αρχές αυτές αποτελούν: πρώτον ο συνταγματικός προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων τους, να έχουν, δηλαδή, σαφώς προσδιορισμένες και συνταγματικά κατοχυρωμένες αρμοδιότητες και απόφασης και εκτέλεσης. Δεύτερον, η διασφάλιση της αποκλειστικής άσκησης των αρμοδιοτήτων τους, χωρίς καμία δυνατότητα παρέμβασης της Κυβέρνησης. Τρίτον, να υπάρχει σαφής και συνταγματικά κατοχυρωμένη πρόβλεψη κυρώσεων και προπαντός ασφυκτική υποχρέωση επιβολής των κυρώσεων αυτών...», ΣΑΛΑΓΚΟΥΔΗ, Πρακτικά Βουλής, Περίοδος Ι, Σύνοδος Α, Συνεδρίαση Στ', 24 Ιανουαρίου 2001 (πρωί), σελ. 4090, « Ανεξάρτητη αρχή σημαίνει ότι έχει πλήρεις αρμοδιότητες για τον τομέα για τον οποίο τη θεσπίζουμε και από εκεί και πέρα νομοθετούμε εμείς και της χαράσσουμε στο πλαίσιο μέσα στο οποίο έχει απόλυτα αποφασιστικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες. Μόνο τότε οι ανεξάρτητες αρχές μπορούν πραγματικά να εκτελέσουν το ρόλο τους και μόνο τότε μπορούν να παίξουν το σημαντικό εκείνο ρόλο που τους αναθέτουμε σε αρκετά άρθρα του Συντάγματος...».

- 8 Βλ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟ, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2η εκδ., 2002, σελ. 197 επ. και ιδίως σελ. 201, Αλιβιζάτο, ό.π., ΦΡΑΓΚΑΚΗ, Σε αναζήτηση μέτρων μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας, Διάλεξη της σειράς «Τιμή Δημητρίου Ευρυγένη» που πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, την 22 Μαΐου 2009, σελ. 23, ο οποίος επί λέξει αναφέρει «Η αρμοδιότητα αυτή της Αρχής, σύμφωνα με τα άρθρα 9Α και 101Α του Συντάγματος, είναι αποκλειστική και η επιφύλαξη υπέρ του νόμου δεν μπορεί να την αφαιρέσει ή να τη μειώσει γιατί έτσι θα καθιστούσε ουσιαστικά ανενεργή τη συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων, ανέλεγκτη την αστυνομία και την εισαγγελία, ενώ θα άφηνε το υποκείμενο ουσιαστικά ανυπεράσπιστο».

Επειδή η αιτιολογική έκθεση της προτεινόμενης διάταξης αναφέρεται στην αναγκαιότητα εγκατάστασης και λειτουργίας τεχνικών μέσων καταγραφής εικόνας και ήχου από δημόσιους χώρους για την ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών, απαραίτητη κρίνεται και μία σύντομη αναφορά στην έννοια της «δημόσιας ασφάλειας». Η ασφάλεια συνιστά υποχρέωση του κράτους, το οποίο οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία αλλά και την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων. Ασφάλεια σε πλαίσιο ελευθερίας και όχι ελευθερία σε πλαίσιο ασφάλειας. Η εν λόγω υποχρέωση στην ελληνική συνταγματική τάξη βρίσκει έρεισμα στη γενική προστατευτική ρήτρα του άρθρου 25 παρ. 1 του Σ αλλά και στις προστατευτικές ρήτρες των ειδικότερων διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 2 και 5 και 17 παρ. 1 Σ και έχει την έννοια ότι επιτάσσει τα κρατικά όργανα να προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα με τρόπο που να μην ανατρέπει τη μεταξύ τους ισορροπία. Η εν λόγω υποχρέωση του κράτους για επίτευξη προστατευτικού αποτελέσματος (με την οργάνωση και διατήρηση μηχανισμών πρόληψης κατά το μέτρο των αντικειμενικών δυνατοτήτων του) σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να νοείται ως υποχρέωση προστασίας του υποκειμενικού αισθήματος ασφάλειας του κάθε ατόμου. Συνεπώς, πέρα από τα συνταγματικά κατοχυρωμένα έννομα αγαθά, που προαναφέρθηκαν, δεν υπάρχει ένα επιπλέον αυθύπαρκτο αγαθό που να ορίζεται ως «ασφάλεια», αλλά αντίθετα η ασφάλεια αποτελεί μία συμπύκνωση των βασικών εννόμων αγαθών, τα οποία προστατεύονται αυτοτελώς εντός των δικών τους συνταγματικών ορίων. Ο βασικός κίνδυνος που εγκυμονεί η αναγνώριση ενός αυτοτελούς ατομικού δικαιώματος στην ασφάλεια είναι η δημιουργία ενός «υπερδικαιώματος», το οποίο θα μπορούσε να παραμερίσει τα υπόλοιπα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, όπως για παράδειγμα αυτό της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ανατρέποντας με τον τρόπο αυτό την ισοτιμία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τον κανόνα της πρακτικής εναρμόνισης αυτών σε περίπτωση σύγκρουσης τους⁹. Σχετικώς πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Σύνταγμα δεν

---

9 Βλ. ΜΑΝΤΖΟΥΦΑ, Προστασία προσωπικών δεδομένων και δημόσια ασφάλεια. Οι σταθμίσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα στις αποφάσεις για την χρήση καμερών κλειστού κυκλώματος σε υπαίθριους χώρους στην Ηλεκτρονική Παρακολούθηση σε Υπαίθριους Χώρους, Πρακτικά διήμερης επιστημονικής συνάντησης 14 και 15 Μαρτίου 2008, σελ. 39 επ. και ιδίως σελ. 78 – 81. Πρβλ και ΧΡΥΣΟΓΟΝΟ, Το θεμελιώδες δικαίωμα στην ασφάλεια, σε Ασφάλεια και δικαιώματα στην κοινωνία της διακινδύνευσης, Επιμέλεια ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ/ ΚΟΝΤΙΑΔΗ/ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Αθήνα 2005, σελ. 137 – 154, ο οποίος καταλήγει στο ότι έχει διαπλασθεί ένα ατομικό «δικαίωμα στην ασφάλεια», το οποίο όμως δεν μπορεί να νοηθεί ως «υπερδικαίωμα» με τη δυνατότητα

ιεραρχεί με διαφορετικά αξιολογικά κριτήρια τα ατομικά δικαιώματα, εάν δε διαπιστωθεί σύγκρουση μεταξύ αυτών, εκτιμάται η συγκεκριμένη περίπτωση και αποκτά προβάδισμα το ένα δικαίωμα χωρίς να θίγεται ο πυρήνας του άλλου.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (στο εξής και ΣτΕ) για τα χαρακτηριστικά των περιορισμών των συνταγματικών κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να ορίζονται γενικώς και αντικειμενικώς, να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, να τελούν σε πρόδηλη λογική συνάφεια με το σκοπό αυτό, να είναι πρόσφοροι, κατάλληλοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, να μην θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος και να μην απονέμουν στη Διοίκηση ευρεία διακριτική ευχέρεια¹⁰. Από το συνδυασμό της νομολογίας αυτής του ΣτΕ και της προηγηθείσας ανάλυσης, προκύπτει ότι μία «αρνητική» άλλως «αποθετική» ρύθμιση, όπως αυτή της προτεινόμενης διάταξης, η οποία αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2472/1997 σε ένα ευρύ πεδίο δράσης της δημόσιας αρχής χωρίς όρια, κριτήρια και εξειδίκευση, δεν μπορεί να θεωρηθεί συνταγματικά ανεκτή, καθώς θίγει τον πυρήνα του δικαιώματος. Ως υπόθεση εργασίας παρατηρείται ότι δεν αποκλείεται, βέβαια, η βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων να ήταν σύμφωνη με το Σύνταγμα, αν θεμελιωνόταν σε μία επαρκώς ορισμένη και σαφή νομική βάση, η οποία θα όριζε τουλάχιστον «το πεδίο της κρατικής ή δημόσιας εν γένει δραστηριότητας στο πλαίσιο της οποίας γίνεται η συλλογή, επεξεργασία και χρήση προσωπικών δεδομένων, το είδος των δεδομένων αυτών, τα κρατικά ή άλλα όργανα τα οποία είναι αρμόδια ή υπόχρεα για την εκτέλεση της σχετικής δραστηριότητας, το εύρος της τελευταίας, καθώς και τις παρεχόμενες εγγυήσεις στα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων και τα σχετικά ειδικά δικαιώματά τους» και η οποία, βεβαίως, δεν θα αφαιρούσε από την Αρχή

να παραμερίζει τα υπόλοιπα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα σε περίπτωση σύγκρουσης με αυτά και συνεπώς η ικανοποίηση του μπορεί να επιτευχθεί μόνο στο πλαίσιο της συνταγματικής τάξης συνολικά.

10 Βλ. ενδεικτικά ΟλΣτΕ 3665/2005, ΔΔΙΚΗ 2006, σελ. 391 και ειδικά για το ζήτημα του περιορισμού της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης βλ. ΟλΣτΕ 3037/2008, ΝΟΜΟΣ, «...δοθέντος ότι θεμελιώδη επιδίωξη του κράτους δικαίου αποτελεί ο περιορισμός της διακριτικής ευχέρειας της Διοικήσεως στο αυστηρώς αναγκαίο μέτρο, η δια νόμου χορήγηση στη Διοίκηση διακριτικής ευχερείας, και μάλιστα κατά την άσκηση αρμοδιότητας που απολήγει στην επιβολή περιορισμού στην άσκηση ατομικού δικαιώματος, είναι ανεκτή από το Σύνταγμα, μόνο κατά το μέτρο που η χορήγηση διακριτικής ευχερείας δικαιολογείται επαρκώς από την ειδική φύση του αντικειμένου της ρυθμίσεως.

Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα την εποπτεία τήρησης των κανόνων αυτών¹¹.

2.2 ΕΣΔΑ

Ο νόμος με τον οποίο περιορίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να είναι σύμφωνος όχι μόνο με το Σύνταγμα αλλά και με κανόνες που βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 Σ έχουν υπερνομοθετική ισχύ, όπως είναι η ΕΣΔΑ¹². Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ ορίζει ότι: «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημόσιαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παράβασεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων». Για να κριθεί, επομένως, εάν η προτεινόμενη διάταξη είναι σύμφωνη με το παραπάνω άρθρο της ΕΣΔΑ, θα πρέπει ειδικότερα να εξεταστεί: α) εάν η λειτουργία μέσω καταγραφής εικόνας και ήχου από δημόσιους χώρους συνιστά επέμβαση στην ιδιωτική ζωή των προσώπων και σε καταφατική περίπτωση β) εάν το συγκεκριμένο σχέδιο διάταξης έχει τα ειδικά χαρακτηριστικά που η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προσδίδει στην έννοια του νόμου, βάσει του οποίου μία δημόσια αρχή νομιμοποιείται να επέμβει στην ιδιωτική ζωή ενός προσώπου¹³.

---

11 Βλ. ΕΙΡ.-Μ ΣΑΡΠΙ, Εισήγηση της Συμβούλου της Επικρατείας στην υπόθεση για την ακύρωση της 58/2005 Απόφασης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε ΑΡΜΑΜΕΝΤΟ/ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟ, Προσωπικά Δεδομένα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Οι τροποποιήσεις του Ν. 2472/1997 από τους Ν. 3471/2006 και 3625/2007, σελ. 177 επ. και ιδίως 183. Έτσι και το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο της Γερμανίας στην απόφαση ΒVerG, 1 ΒvR 2368/06 της 23.02.2007, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.bundesverfassungsgericht.de, η οποία έκρινε ότι η σχεδιαζόμενη από δημοτική αρχή βιντεοεπιτήρηση ενός έργου τέχνης τοποθετημένου σε δημόσιο χώρο αντίκειται στο δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, γιατί οι διατάξεις του βαναρικού νόμου για τα προσωπικά δεδομένα, στις οποίες θεμελίωσε την αρμοδιότητά της η δημοτική αρχή, δεν συνιστούν επαρκώς σαφή και ορισμένη νομική βάση για τη σκοπούμενη επεξεργασία. Πρβλ. και ΦΡΑΓΚΑΚΗ, ό.π., σελ. 8.

12 Η ΕΣΔΑ κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974

13 Για μία αναλυτική παρουσίαση της νομολογίας του ΕΔΔΑ αναφορικά με τη στάθμιση του δικαιώματος για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και της ασφάλειας βλ. ΣΤΑΘΑΚΗ, Η στάθμιση του αγαθού της ασφάλειας και του δικαιώματος για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής

Το ΕΔΔΑ ασχολήθηκε με τη λειτουργία κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης σε υπαίθριο χώρο στην υπόθεση *Peck v. United Kingdom*¹⁴, η οποία αφορούσε στην εγκατάσταση από το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης Brentwood και λειτουργία κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης με καταγραφή οπτικών και ηχητικών δεδομένων και ειδοποίηση της αστυνομίας βάσει των δεδομένων αυτών. Στην απόφασή του το Δικαστήριο επανέλαβε την πάγια νομολογία του ότι υπό τον όρο ιδιωτική ζωή, όρο που δεν επιδέχεται εξαντλητικό καθορισμό, προστατεύονται το φύλο ενός προσώπου, το όνομά του, ο σεξουαλικός του προσανατολισμός, η σεξουαλική του ζωή, το δικαίωμα στην ταυτότητα και την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, καθώς επίσης και το δικαίωμα του ατόμου να συμμετέχει σε συλλογικές δράσεις, να συνάπτει και να αναπτύσσει σχέσεις με άλλους ανθρώπους και με τον έξω κόσμο γενικότερα και το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει και επαγγελματικές δραστηριότητες. Υφίσταται, δηλαδή κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, μία ζώνη αλληλεπίδρασης του ατόμου με τους άλλους, η οποία μπορεί να εμπίπτει στην έννοια της ιδιωτικής ζωής, ακόμα και όταν εκδηλώνεται σε δημόσιο χώρο¹⁵. Σχετικά με την οπτική παρακολούθηση των ατόμων σε δημόσιους χώρους το ΕΔΔΑ δέχεται ότι η παρακολούθηση με τεχνικά μέσα των πράξεων ενός προσώπου σε δημόσιο χώρο, χωρίς όμως καταγραφή των οπτικών δεδομένων, δεν συνιστά επέμβαση στην ιδιωτική ζωή, καθώς η συγκεκριμένη επεξεργασία δεν διαφέρει σε τίποτα από την οπτική παρακολούθηση που γίνεται χωρίς τη χρήση τεχνικών μέσων¹⁶. Αντίθετα η καταγραφή οπτικών δεδομένων και ο συστηματικός ή μόνιμος χαρακτήρας αυτής της καταγραφής εγείρουν ζητήματα προσβολής της ιδιωτικής ζωής, ακόμα και στην περίπτωση που δεν γίνεται χρήση συστημάτων μυστικής παρακολούθησης¹⁷.

στην νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ηλεκτρονική Παρακολούθηση σε Υπαίθριους Χώρους, Πρακτικά διήμερης επιστημονικής συνάντησης 14 και 15 Μαρτίου 2008, σελ. 11 επ.

14 Βλ. *Peck v. United Kingdom*, απόφαση της 28.1.2003

15 Βλ. *Peck v. United Kingdom*, ό.π., σκ. 57 με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία του ΕΔΔΑ.

16 Βλ. *Peck v. United Kingdom*, ό.π., σκ 58 με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία του ΕΔΔΑ. Αντίθετα η Γνωμοδότηση 4/2004 για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω βιντεοεπιτήρησης της Ομάδας Εργασίας του Άρθρου 29, σύμφωνα με την οποία και η απλή λήψη εικόνας χωρίς αποθήκευση συνιστά επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Η εν λόγω ομάδα εργασίας συστάθηκε βάσει του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και συνιστά ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Οι γνωμοδοτήσεις της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/index_en.htm.

17 Βλ. *Peck v. United Kingdom*, ό.π., σκ. 59, *Rotaru v. Romania*, απόφαση της 4.5.2000, σκ. 43 - 44, *Amann v. Switzerland*, απόφαση της 16.2.2000, σκ. 65 - 67.

Με δεδομένο, συνεπώς, ότι η καταγραφή εικόνας και ήχου από δημόσιους χώρους συνιστά επέμβαση στην ιδιωτική ζωή των προσώπων, η νομοθετική διάταξη που την προβλέπει θα πρέπει να έχει τα ειδικά εκείνα χαρακτηριστικά, που έχουν διαπλασθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου η επέμβαση αυτή να θεωρείται σύμφωνη με το άρθρο 8 παρ. 2 της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα το Δικαστήριο έχει διαπλάσει δύο προϋποθέσεις, αφενός της προσβασιμότητας του νόμου (accessibility), με την έννοια της νόμιμης δημοσίευσης ή δημοσιότητάς του και αφετέρου της προβλεψιμότητας των συνεπειών του (foreseeability). Ως προς τη δεύτερη προϋπόθεση, αυτή συντρέχει όταν οι σχετικοί κανόνες είναι διατυπωμένοι με επαρκή ακρίβεια, ώστε να μπορεί κάθε ενδιαφερόμενος να προβλέψει, στην ανάγκη με την κατάλληλη συμβουλή, σ' ένα λογικό βαθμό, τις συνέπειές τους και να καθορίσει αναλόγως τη συμπεριφορά του¹⁸. Περαιτέρω, πρέπει να προβλέπονται επαρκείς εγγυήσεις κατά των καταχρήσεων με τις οποίες να καθορίζεται με επαρκή σαφήνεια η έκταση του περιθωρίου εκτιμήσεως των διοικητικών αρχών ενόψει και του επιδιωκόμενου νόμιμου σκοπού¹⁹. Οι εθνικές ρυθμίσεις, επιπλέον, θα πρέπει να καθορίζουν μία σαφή και λεπτομερή διαδικασία για τη συλλογή, χρήση, αποθήκευση, διαβίβαση και διαγραφή ή καταστροφή των συλλεγέντων δεδομένων, ενώ η εποπτεία του συστήματος θα πρέπει να ανατίθεται σε δικαστική ή άλλη αρχή, η οποία δεν θα ταυτίζεται με την αρμόδια για τη λειτουργία του συστήματος αρχή, προκειμένου να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να έχουν τα μέτρα παρακολούθησης στα ατομικά δικαιώματα²⁰.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο το ΕΔΔΑ εξετάζει, εάν τα λαμβανόμενα μέτρα παρακολούθησης είναι «αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία», εάν, δηλαδή, έχει τηρηθεί από τον εθνικό νομοθέτη η αρχή της αναλογικότητας. Προκειμένου να προβεί σε αυτή την κρίση το ΕΔΔΑ, το οποίο αναγνωρίζει καταρχήν στο νομοθέτη ένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας²¹, σταθμίζει τη σοβαρότητα των πράξεων που

---

18 Έτσι το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η επίκληση των γενικών αρμοδιοτήτων της αστυνομίας ή των ειδικών αρμοδιοτήτων που προκύπτουν από ρητές διατάξεις για τη συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού δεν επαρκεί για να δικαιολογήσει τη χρήση συσκευών μυστικής παρακολούθησης συνομιλιών μέσα στις εγκαταστάσεις της αστυνομίας χωρίς ειδική νομοθετική πρόβλεψη της σχετικής εξουσίας, βλ. P.G. and J.H. v. United Kingdom, απόφαση της 17.7.2003, σκ. 61 - 63.

19 Amann v. Switzerland, ό.π., σκ. 58 -62

20 Για τα συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά του νόμου βλ. Association for European Integration and Human Rights and Ekimdzhiiev v. Bulgaria, απόφαση της 26.7.2007, σκ. 75, 76, 85-89 η οποία βέβαια αναφέρεται σε σύστημα «μυστικής παρακολούθησης».

21 Βλ. ενδεικτικά Klass v. Germany, απόφαση της 6.9.1978,σκ.49.

επιδιώκεται να προληφθούν ή να διερευνηθούν με την ένταση της επέμβασης στα ατομικά δικαιώματα που συνεπάγονται τα κάθε φορά χρησιμοποιούμενα μέτρα για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού (για παράδειγμα της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας κλπ)²². Τα κριτήρια, τα οποία χρησιμοποιεί το Δικαστήριο, είναι α) η σοβαρότητα των πράξεων στην πρόληψη ή καταστολή των οποίων αποσκοπούν τα μέτρα παρακολούθησης και β) η πιθανότητα διάπραξης τέτοιων πράξεων, πάντα σε συνδυασμό με την ύπαρξη κατάλληλων και αποτελεσματικών ρυθμίσεων για την αποφυγή κατάχρησης των συγκεκριμένων μέτρων²³.

Από την απλή και μόνο παράθεση των ποιοτικών χαρακτηριστικών που προαπαιτεί το ΕΔΔΑ, προκειμένου να κρίνει ότι μία διάταξη, με την οποία προβλέπεται επέμβαση στην ιδιωτική ζωή των προσώπων, είναι σύμφωνη με την ΕΣΔΑ, εκτιμάται ότι η προτεινόμενη ρύθμιση δεν εναρμονίζεται με το θεσμικό και νομολογιακό αυτό κεκτημένο.

2.3 ΣΥΜΒΑΣΗ 108 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2068/1992 και ως εκ τούτου έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, αποτελεί το πρώτο διεθνές νομικό κείμενο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η εν λόγω Σύμβαση έθεσε, όπως προαναφέρθηκε, ορισμένες βασικές αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, όπως την αρχή της θεμελίωσης της επεξεργασίας σε νόμο, την αρχή του σκοπού, της αναλογικότητας, της ακρίβειας των συλλεγέντων δεδομένων, καθώς και της διατήρησης των δεδομένων μόνο για το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού της επεξεργασίας χρονικό διάστημα.

---

22 Βλ. ενδεικτικά *Peck v. United Kingdom*, ό.π., σκ. 77 με περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία του ΕΔΔΑ.

23 Έτσι το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι είναι αναλογική και άρα σύμφωνη με το άρθρο 8 παρ. 2 της ΕΣΔΑ η πρόβλεψη της γερμανικής νομοθεσίας για τη λήψη μέτρων στρατηγικής παρακολούθησης με σκοπό την πρόληψη ή τη διαλεύκανση ενόπλων επιθέσεων κατά του κράτους, τρομοκρατικών επιθέσεων, διακίνησης όπλων κατά παράβαση των διεθνών συμφωνιών για τον έλεγχο των εξοπλισμών, διακίνησης ναρκωτικών και τοξικών ουσιών, ξεπλύματος χρήματος και διακίνησης πλαστού χρήματος. Στην εν λόγω απόφαση το ΕΔΔΑ έλαβε υπόψη του και την απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας, με την οποία είχε περιοριστεί ο κατάλογος των εγκλημάτων για την αποτροπή ή διαλεύκανση των οποίων θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα στρατηγικής παρακολούθησης. Βλ. *Weber and Saravia v. Germany*, απόφαση ως προς το παραδεκτό της 29.6.2006, σκ. 26 - 29 και 114 - 117. Βλ. επίσης *Klass v. Germany*, ό.π., η οποία αναφέρεται στο προγενέστερο και πιο περιοριστικό νομοθετικό καθεστώς της Γερμανίας, ιδίως σκ. 51.

Η Σύμβαση 108 τυγχάνει εφαρμογής και στον αστυνομικό τομέα, καθώς κατά τις προβλέψεις του άρθρου 3 στο πεδίο εφαρμογής της περιλαμβάνεται η αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Παρέκκλιση δε από τις διατάξεις της Σύμβασης που αφορούν στις βασικές αρχές νομιμότητας της επεξεργασίας (ά. 5), στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων (ά. 6, πρβλ. «ευαίσθητα» κατά το Ν. 2472/1997) και στα δικαιώματα των υποκειμένων (ά. 8) είναι δυνατή, κατά τις προβλέψεις του άρθρου 9 παρ. 2 της Σύμβασης, μόνο στην περίπτωση που η παρέκκλιση προβλέπεται από διάταξη νόμου του συμβαλλόμενου κράτους και αποτελεί απαραίτητο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για: α) την προστασία της ασφάλειας του Κράτους, τη δημόσια ασφάλεια, τα νομισματικά συμφέροντα του Κράτους ή την καταστολή των ποινικών παραβάσεων και β) την προστασία του προσώπου το οποίο αφορούν οι πληροφορίες, όπως και των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων. Προκύπτει, συνεπώς, τόσο από τη γραμματική όσο και από την ιστορική ερμηνεία²⁴ του συγκεκριμένου άρθρου ότι η εθνική διάταξη, η οποία εισάγει ενδεχομένως παρεκκλίσεις από τα προαναφερθέντα άρθρα της Σύμβασης θα πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά εκείνα που έχουν διαπλασθεί από το ΕΔΔΑ για τη νομιμότητα της επέμβασης του κράτους στην ιδιωτική ζωή ενός προσώπου. Αυτό προκύπτει, επίσης, και από το γεγονός ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης, λαμβάνοντας υπόψη τις επιτρεπτές κατά το άρθρο 9 παρεκκλίσεις από τη Σύμβαση, έχει υιοθετήσει τη Σύσταση (87) 15, η οποία αφορά αποκλειστικά στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα. Οι συστάσεις αν και δεν αποτελούν δεσμευτικά νομικά κείμενα, χρησιμεύουν ωστόσο ως εργαλεία ερμηνείας της Σύμβασης, γεγονός που αναδεικνύεται και από τη νομολογία του ΕΔΔΑ²⁵. Σύμφωνα, λοιπόν, με τις κρίσιμες για την παρούσα γνωμοδότηση διατάξεις της Σύστασης: α) η αρχή της αναλογικότητας θα πρέπει να τηρείται και κατά τη συλλογή προσωπικών δεδομένων για αστυνομικούς σκοπούς, με την έννοια ότι η συλλογή θα πρέπει να περιορίζεται στα αναγκαία για την πρόληψη ενός συγκεκριμένου κινδύνου ή για τη διαλεύκανση ενός συγκεκριμένου εγκλήματος δεδομένα (Αρχή 2.1), β) ότι η συλλογή προσωπικών δεδομένων με τεχνικά μέσα επιτήρησης θα πρέπει να προβλέπεται σε

24 Βλ. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ, σκ. 55, στην οποία αναφέρεται ότι το ως άνω κείμενο της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 9 διαμορφώθηκε σύμφωνα και με τις δεύτερες παραγράφους των άρθρων 6, 8, 10 και 11 της ΕΣΔΑ.

25 Βλ. *S. and Marper v. United Kingdom*, απόφαση της 4.12.2008, σκ. 103, στην οποία το ΕΔΔΑ εξάγει την αρχή της διατήρησης των προσωπικών δεδομένων για το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού χρονικού διάστημα όχι μόνο από το άρθρο 5 της Σύμβασης 108 αλλά και από την Αρχή 7 της Σύστασης (87) 15.

ειδική νομοθετική διάταξη (βλ. κυρίως “Σκοπός και Ορισμοί”) και γ) ότι κάθε συμβαλλόμενο κράτος θα πρέπει να συστήσει μία ανεξάρτητη, εκτός του αστυνομικού τομέα, αρχή για την εποπτεία τήρησης των αρχών της Σύστασης (Αρχή 1.1)²⁶. Σχετικώς διατυπώνουμε την άποψη ότι η υπό επεξεργασία διάταξη δεν εναρμονίζεται με τις παραπάνω συστάσεις.

Πέρα, όμως, από τις ουσιαστικές ρυθμίσεις της Σύμβασης για τις αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο που αφορά στις εποπτικές αρχές και στη διασυνοριακή ροή δεδομένων²⁷, αναγνωρίστηκε ότι η ύπαρξη ανεξάρτητων εποπτικών αρχών είναι αποφασιστικής σημασίας για την αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων (βλ. Προοίμιο). Ειδικότερα, το άρθρο 1 παρ. 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου προβλέπει ρητά την υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να ιδρύσουν μια ή περισσότερες αρχές που θα διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τα εθνικά μέτρα, τα οποία ενσωματώνουν τις οριζόμενες στα κεφάλαια 2 (βασικές αρχές προστασίας των πληροφοριών) και 3 (διασυνοριακή ροή πληροφοριών) της Σύμβασης αρχές, καθώς και τη συμμόρφωση με το εν λόγω Πρωτόκολλο. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προβλέπονται οι ελάχιστες αρμοδιότητες που πρέπει να απονέμονται στις εν λόγω αρχές (ελεγκτικές, παρέμβασης, παραπομπής παραβάσεων στη δικαιοσύνη, εξέτασης προσφυγών)²⁸, ενώ στην παράγραφο προβλέπεται ότι θα πρέπει να ασκούν τα καθήκοντά τους υπό καθεστώς πλήρους ανεξαρτησίας²⁹.

---

26 Βλ. και ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ, σκ. 31, όπου επισημαίνεται ότι όπου ήδη υπάρχουν Αρχές Προστασίας Δεδομένων, θα πρέπει σε αυτές να ανατεθούν οι αρμοδιότητες που προβλέπονται από τη Σύσταση και ότι θα ήταν ανεπιθύμητη η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού, ξεχωριστού οργάνου για τους σκοπούς της Σύστασης.

27 Υπεγράφη στο Στρασβούργο την 08.11.2001. Η Ελλάδα το έχει υπογράψει, ωστόσο δεν το έχει ακόμα κυρώσει με νόμο, βλ. σχετικό πίνακα στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης, <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=181&CM=7&DF=13/07/2009&CL=ENG>).

28 Βλ. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ, σκ. 11 και 16, στις οποίες αναφέρεται ότι αυτές είναι οι ελάχιστες δυνατές αρμοδιότητες που θα πρέπει να απονέμονται σε μια εποπτική αρχή, ενώ τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν τη δυνατότητα χρήσης και άλλων μέσων προκειμένου να καταστήσουν το ρόλο τους πιο αποτελεσματικό.

29 Βλ. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ, σκ. 17 στην οποία αναφέρονται τα βασικά στοιχεία της ανεξαρτησίας των εποπτικών αρχών, όπως η διαδικασία εκλογής των μελών, η διάρκεια της θητείας τους, η παροχή επαρκούς υποδομής, η μη υποχρέωση υπακοής σε εξωτερικές διαταγές ή οδηγίες

3. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΣΕ ΆΛΛΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στη Γαλλία³⁰, η εγκατάσταση καμερών σε δημόσιους χώρους ρυθμίζεται από ειδικές νομοθετικές διατάξεις (Νόμος 95-73 της 21 Ιανουαρίου 1995 για τις κατευθύνσεις και τον προγραμματισμό σχετικά με την ασφάλεια, άρθρα 10 και 10-1 και Διάταγμα της 17ης Οκτωβρίου 1996). Η βασική προϋπόθεση που θέτουν οι διατάξεις αυτές είναι ότι πρέπει η εγκατάσταση να επιβάλλεται για λόγους ασφαλείας και, ως εκ τούτου, οι σκοποί της εγκατάστασης πρέπει να είναι απόλυτα ακριβείς. Συγκεκριμένα, η εγκατάσταση κάμερας σε δημόσιο χώρο ή σε χώρο προσέλευσης κοινού επιτρέπεται για α) τη διασφάλιση της προστασίας των δημόσιων κτιρίων και εγκαταστάσεων και των χώρων γύρω από αυτά, β) τη διασφάλιση της προστασίας των εγκαταστάσεων των χρηστών για την εθνική άμυνα και γ) για λόγους πρόληψης σοβαρών αξιόποινων πράξεων (ιδίως τρομοκρατικών πράξεων). Επιπρόσθετα, θεσπίζεται στη Γαλλία ειδική διαδικασία για την έγκριση της απόφασης για εγκατάσταση καμερών, καθώς απαιτείται σχετική έγκριση/άδεια από την νομαρχιακή αρχή. Στην αρχή αυτή θα πρέπει να κατατεθεί ένας φάκελος που περιέχει έκθεση, στην οποία επισημαίνονται όλα εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη θεμελίωση της νομιμότητας της υπό κρίση επεξεργασίας (σκοποί, λόγοι που τεκμηριώνουν το αίτημα, περιγραφή του μηχανισμού διαβίβασης, καταγραφής και επεξεργασίας των εικόνων, μέτρα ασφαλείας, τρόποι ενημέρωσης του κοινού, χρονική διάρκεια τήρησης των εικόνων, προσδιορισμός των ατόμων και υπηρεσιών που είναι υπεύθυνες για το σύστημα, τρόποι εφαρμογής του δικαιώματος πρόσβασης των υποκειμένων). Στον φάκελο θα πρέπει να περιλαμβάνεται επίσης και μια συνολική κάτοψη όλων των χώρων και των κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο των καμερών, καθώς και ένα λεπτομερές σχέδιο αναφορικά με την εγκατάσταση των καμερών και τη ζώνη κάλυψης αυτών. Η νομαρχιακή αρχή θα αποφασίσει για την εγκατάσταση, αφότου λάβει τη γνώμη/δόση μιας τοπικής επιτροπής που προεδρεύεται από έναν δικαστή (και έχει ως μέλη έναν ακόμα δικαστή, έναν εκπρόσωπο του τοπικού εμπορικού επιμελητηρίου, έναν εκλεγμένο πολιτικό – π.χ. δήμαρχο, και ένα πρόσωπο

---

30 Πηγές: Ο διαδικτυακός τόπος της Γαλλικής Αρχής Προστασίας Δεδομένων (<http://www.cnil.fr/>), η από 23.03.2007 Γνώμη της Επιτροπής της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης CDL-AD(2007)014 για την βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων από δημόσιες αρχές και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σκέψη 71, (διαθέσιμη ηλεκτρονικά στον σύνδεσμο [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD\(2007\)014-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD(2007)014-e.asp)) και M.L. GRAS, “The Legal Regulation of CCTV in Europe” διαθέσιμο ηλεκτρονικά στον σύνδεσμο [http://www.surveillance-and-society.org/articles2\(2\)/regulation.pdf](http://www.surveillance-and-society.org/articles2(2)/regulation.pdf).

με τεχνικές γνώσεις). Η απόφαση της νομαρχιακής αρχής μπορεί να προσβληθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εποπτεία του όλου συστήματος δεν έχει ανατεθεί στην Γαλλική Αρχή Προστασίας Δεδομένων, αλλά σε ειδικές επιτροπές. Μάλιστα, σε έγγραφό της προς το Υπουργείο Εσωτερικών αναφορικά με τις δυσκολίες εφαρμογής των κανόνων για την βιντεοεπιτήρηση³¹, η Γαλλική Αρχή Προστασίας Δεδομένων ζητά να ανατεθεί στην ίδια η σχετική αρμοδιότητα. Και αυτό, διότι οι ειδικές επιτροπές που έχουν θεσπιστεί για την εποπτεία του όλου συστήματος δεν πληρούν -μεταξύ άλλων- τα αναγκαία εχέγγυα ανεξαρτησίας, καθώς και επειδή η Γαλλική Αρχή Προστασίας Δεδομένων διαθέτει ήδη μεγάλη εμπειρία σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση σε άλλους τομείς και είναι εξοπλισμένη, επίσης, τόσο με ελεγκτικές όσο και με κυρωτικές -άρα και πρακτικά πιο αποτελεσματικές- αρμοδιότητες.

Στη Γερμανία³², η βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων ρυθμίζεται τόσο σε επίπεδο Ομοσπονδιακού Κράτους, με ειδική διάταξη στον νόμο για τις αρμοδιότητες της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας (ά. 27 Bundespolizeigesetz), όσο και σε επίπεδο Αστυνομίας των Κρατιδίων, με ειδικές διατάξεις στους νόμους για τις δικές τους αρμοδιότητες (Landespolizei – und Ordnungsbehördengesetze). Σκοπός εγκατάστασης των καμερών είναι η αποτροπή κινδύνων και η πάταξη της εγκληματικότητας και, σε πολλές περιπτώσεις προβλέπονται ρητά τόσο το επιτρεπτό χρονικό διάστημα τήρησης, όσο και οι τρόποι ικανοποίησης των δικαιωμάτων των υποκειμένων (με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπλήρωση της υποχρέωσης ενημέρωσης). Για παράδειγμα, το προαναφερθέν άρθρο 27 του Νόμου για την Ομοσπονδιακή Αστυνομία, αναφέρει ότι η τελευταία μπορεί να εγκαταστήσει αυτόματα μηχανήματα λήψης και καταγραφής εικόνας προκειμένου να εντοπίσει α) παράνομες διελεύσεις των συνόρων ή κινδύνους για την ασφάλεια των συνόρων ή β) κινδύνους για συγκεκριμένους χώρους που ορίζονται στο άρθρο 23 του ίδιου νόμου (εγκαταστάσεις της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας και των σιδηροδρομικών σταθμών και αεροδρομίων, κτίρια συνταγματικών οργάνων και υπουργείων, τελωνεία) ή για πρόσωπα ή αντικείμενα που βρίσκονται σε αυτούς τους χώρους. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση η εγκατάσταση των

---

31 Note sur les difficultés d'application des règles relatives a la vidéosurveillance - A l'attention de Madame Michèle Alliot-Marie, ministre de l'intérieur, de l'outre-mer et des collectivités territoriales, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στον σύνδεσμο http://www.cnil.fr/fileadmin/documents/La_CNIL/actualite/CNIL-Notevideosurveillance.pdf.

32 Πηγές: Ο διαδικτυακός τόπος της Ομοσπονδιακής Αρχής Προστασίας Δεδομένων (<http://www.bfdi.bund.de/>), καθώς και BIZER σε: SIMITIS (Hrsg.), Kommentar zum Datenschutzgesetz, Nomos, 6η Έκδοση, σελ. 581 επ.

μηχανημάτων βιντεοεπιτήρησης θα πρέπει να είναι ευδιάκριτη. Προβλέπεται μάλιστα ρητά η υποχρέωση διαγραφής των δεδομένων της πρώτης κατηγορίας το αργότερο μέσα σε 2 ημέρες, ενώ των δεδομένων της δεύτερης κατηγορίας το αργότερο μέσα σε 30 ημέρες³³, εφόσον τα δεδομένα αυτά δεν είναι αναγκαία για την αποτροπή ενός επικείμενου κινδύνου ή για την δίωξη μιας αξιόποινης πράξης ή παράβασης της τάξης. Είναι, μάλιστα, αξιοσημείωτο, ότι ο συγκεκριμένος νόμος περιέχει ένα ολόκληρο πλέγμα διατάξεων αναφορικά με την συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ειδικά από την Αστυνομία στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της (άρθρα 21 έως 37). Με άλλα λόγια, ο νόμος για τις αρμοδιότητες της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας όχι μόνο δεν αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων του Ομοσπονδιακού Νόμου για τα Προσωπικά Δεδομένα, αλλά κατά κάποιο τρόπο εξειδικεύει τις βασικές αρχές του τελευταίου στον αστυνομικό τομέα. Ρητή εξαίρεση από συγκεκριμένες διατάξεις του Ομοσπονδιακού Νόμου για τα Προσωπικά Δεδομένα (π.χ. από τις διατάξεις σχετικά με διαβίβαση σε κρατικές υπηρεσίες τρίτων χωρών, διαβιβάσεις σε δημόσιους ή/και ιδιωτικούς φορείς, δικαίωμα ενημέρωσης και αντίρρησης των υποκειμένων κ.α.) προβλέπεται μόνο για πολύ συγκεκριμένα καθήκοντα της Αστυνομίας (προστασία των συνόρων, των σιδηροδρόμων, των αεροδρομίων και των αεροπλάνων, των ομοσπονδιακών οργάνων, και ειδικά καθήκοντα στη θάλασσα και σε κατάσταση ανάγκης ή άμυνας - βλ. άρθρο 37 σε συνδυασμό με άρθρα 1 έως 7 του ίδιου νόμου). Ακόμα όμως και σε αυτές τις πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις, η Ομοσπονδιακή Αστυνομία είναι υποχρεωμένη να εκδώσει απόφαση-διαταγή για κάθε αυτοματοποιημένο αρχείο με προσωπικά δεδομένα που θα δημιουργήσει στο πλαίσιο αυτών των καθηκόντων, στην οποία θα ορίζονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της επεξεργασίας (π.χ. νομική βάση, σκοπός, είδος δεδομένων κλπ.) και η οποία μάλιστα θα πρέπει να εγκριθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών, αφού πρώτα ακουστεί και η Ομοσπονδιακή Αρχή Προστασίας Δεδομένων (βλ. άρθρο 36 του ίδιου νόμου).

Επιπρόσθετα, υπάρχει στον Ομοσπονδιακό Νόμο για τα Προσωπικά Δεδομένα ειδική πρόβλεψη σχετικά με την παρακολούθηση δημόσια προσβάσιμων χώρων (όπως π.χ. μνημεία, εμπορικά κέντρα, πεζοδρόμια κλπ.) με οπτικοηλεκτρονικά μέσα (άρθρο

---

33 Η Ομοσπονδιακή Αρχή Προστασίας Δεδομένων σημειώνει, μάλιστα, ότι το χρονικό διάστημα επεκτάθηκε στις 30 μέρες που προβλέπονται τώρα με αφορμή κάποιες απόπειρες επιθέσεων με βόμβες σε τοπικά τρένα της ανώνυμης εταιρίας Deutsche Bahn το καλοκαίρι του 2006. Αναφέρει, επίσης, ότι ειδικά για την περίπτωση των σιδηροδρόμων, έχει συναφθεί μεταξύ της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας και της ανώνυμης εταιρίας Deutsche Bahn σύμβαση παραχώρησης, με την οποία η Deutsche Bahn αναλαμβάνει ουσιαστικά το ρόλο του εκτελούντος την επεξεργασία.

6b BDGS). Μια τέτοια βιντεοεπιτήρηση επιτρέπεται μόνο αν είναι αναγκαία για α) εκπλήρωση καθηκόντων δημοσίων αρχών, β) άσκηση του δικαιώματος κυριότητας ή γ) άσκηση εννόμων συμφερόντων για σκοπούς συγκεκριμένα ειδικά προσδιορισμένους, με την επιπρόσθετη προϋπόθεση ότι και στις τρεις αυτές περιπτώσεις δεν θίγονται υπέρτερα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων. Ωστόσο, οι ρυθμίσεις για τη βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων που προβλέπονται για τον τομέα της ασφάλειας (π.χ. για την αστυνομία, την ασφάλεια των συνόρων, την έρευνα στα τελωνεία, την υπηρεσία πληροφοριών, κλπ.) υπερισχύουν, ως ειδικότεροι, της εν λόγω διάταξης. Επίσης, η διάταξη ισχύει μόνο για τις δημόσιες αρχές του Ομοσπονδιακού Κράτους, όχι όμως και για εκείνες των Κρατιδίων, καθώς τα Κρατίδια έχουν δικούς τους νόμους για τα προσωπικά δεδομένα (στους περισσότερους πάντως προβλέπονται παρόμοιες διατάξεις). Μια τέτοια δημόσια αρχή σε ένα Κρατίδιο μπορεί να είναι π.χ. το δημοτικό συμβούλιο μιας πόλης ή ο δήμαρχος. Η εν λόγω διάταξη ισχύει και για τους ιδιωτικούς φορείς, οι οποίοι όμως μπορούν να θεμελιώσουν το αίτημά τους μόνο στις περιπτώσεις β' και γ' (ενώ οι δημόσιες αρχές μόνο στις περιπτώσεις α' και β').

Τέλος, σημειώνεται ότι η βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων στη Γερμανία εποπτεύεται τόσο από την Ομοσπονδιακή Αρχή Προστασίας Δεδομένων σε επίπεδο Ομοσπονδιακού Κράτους, όσο και από τις αντίστοιχες “τοπικές” Αρχές Προστασίας Δεδομένων σε επίπεδο Κρατιδίων³⁴.

Στην Αυστρία³⁵ απαιτείται ρητά ειδική νομική βάση για μια τέτοια επεξεργασία (πβλ. επιφύλαξη άρθρου 1 παρ. 2 του Αυστριακού Νόμου για τα Προσωπικά Δεδομένα και άρθρο 18 του Αυστριακού Συντάγματος, καθώς και σχετική αναφορά στην Ετήσια Έκθεση 2007 της Αυστριακής Αρχής)³⁶. Έτσι θεσπίστηκε ειδική πρόβλεψη στο νόμο

---

34 Βλ. ενδεικτικά την Ετήσια Έκθεση της Ομοσπονδιακής Αρχής Προστασίας Δεδομένων για τα έτη 2007-2008, σελ. 59 επ., η οποία αναφέρεται στις προτάσεις της Αρχής σχετικά με νομοθετική πρόταση για επέκταση των χρονικών ορίων τήρησης δεδομένων βιντεοεπιτήρησης από την Ομοσπονδιακή Αστυνομία, οι οποίες φαίνεται να ελήφθησαν σοβαρά υπόψη από το Υπουργείο Εσωτερικών, και σελ. 100 επ. της ίδιας Έκθεσης, όπου αναφέρονται οι έλεγχοι και οι συστάσεις της Αρχής σχετικά με τις τεχνικές προδιαγραφές των συστημάτων βιντεοεπιτήρησης δημόσιων χώρων (ιδίως σιδηροδρόμων). Πρβλ. επίσης ενδεικτικά την Ετήσια Έκθεση 2006 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων της Βαυαρίας, σελ. 39 επ., η οποία αναφέρεται στον έλεγχο και στις συστάσεις της Αρχής για τη νομιμότητα εγκατάστασης καμερών από την Αστυνομία στο χώρο όπου πραγματοποιείται το φθινόπωρο κάθε χρόνου η περίφημη “Γιορτή Μπύρας” (γνωστή ως “Oktoberfest”), καθώς και σε κεντρικά σημεία της πόλης του Μονάχου κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Ποδοσφαίρου 2006 (σελ. 40 της ίδιας Έκθεσης).

35 Πηγή: Ο διαδικτυακός τόπος της Αυστριακής Αρχής Προστασίας Δεδομένων (<http://www.dsk.gv.at/>).

36_Άρθρο 1 παρ. 2 Αυστριακού Νόμου (σημειώνεται ότι στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου

για τις αρμοδιότητες της Αστυνομίας (Sicherheitspolizeigesetz – SPG). Συγκεκριμένα, στο άρθρο 54 παρ. 6 του νόμου αυτού, προβλέπεται ότι η βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων επιτρέπεται μόνο όταν βάσει συγκεκριμένων γεγονότων, ιδίως όταν έχουν προηγηθεί επικίνδυνες επιθέσεις, υπάρχει φόβος ότι θα πραγματοποιηθούν κι άλλες επιθέσεις κατά της ζωής, της υγείας ή της περιουσίας, προς αποτροπή των επιθέσεων αυτών. Ακόμα, ορίζεται ότι η δημόσια αρχή οφείλει να εκπληρώσει την υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού με τέτοιο τρόπο, ώστε να ενημερωθεί σχετικά με την εν λόγω επεξεργασία ένας όσο το δυνατόν μεγαλύτερος κύκλος εν δυνάμει υποκειμένων. Επίσης, τα δεδομένα που συλλέγονται μπορούν να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω για απόκρουση και εξιχνίαση επικίνδυνων επιθέσεων, καθώς και για σκοπούς αναζήτησης καταζητούμενων. Ως προς το χρόνο τήρησης, προβλέπεται ότι, αν τα δεδομένα δεν είναι αναγκαία για σκοπούς δίωξης αξιόποινων πράξεων, θα πρέπει να διαγραφούν σε 48 ώρες το αργότερο. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 7 του ίδιου άρθρου η βιντεοεπιτήρηση επιτρέπεται και σε δημόσιους χώρους όπου πραγματοποιούνται εθνικές ή διεθνείς εκδηλώσεις/συναντήσεις με τη συμμετοχή αντιπροσώπων ξένων κρατών, διεθνών οργανισμών ή άλλων υποκειμένων του διεθνούς δικαίου. Το μέτρο όμως αυτό πρέπει να τελεί σε άμεση χρονική συνάρτηση με την εκδήλωση και να επιβάλλεται από ύπαρξη κατάστασης διακινδύνευσης. Αναφορικά δε με την υποχρέωση ενημέρωσης, περαιτέρω χρήσης και χρόνου τήρησης, ισχύουν και σε αυτή την περίπτωση όσα ορίζονται στην παρ. 6 του ίδιου άρθρου (βλ. ανωτέρω). Ο ίδιος νόμος μάλιστα ορίζει και την έννοια των “δημόσιων χώρων” (ά. 27 παρ. 2) ως εξής: Οι χώροι εκείνοι στους οποίους μπορεί να εισέλθει ένας απροσδιόριστος αριθμός προσώπων (κατά λέξη: κύκλος προσώπων που δεν έχει προσδιορισθεί από πριν).

Υπεύθυνος επεξεργασίας θεωρείται η δημόσια αρχή για τον τομέα που είναι

καθιερώνεται η αξίωση για τήρηση του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων): “Στο μέτρο που η χρήση προσωπικών δεδομένων δεν πραγματοποιείται υπέρ ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου ή με την συγκατάθεσή του, περιορισμοί της αξίωσης για τήρηση απορρήτου είναι επιτρεπτοί μόνο για την προάσπιση υπέρτερων εννόμων συμφερόντων τρίτου και, μάλιστα, σε παρεμβάσεις μιας κρατικής αρχής μόνο βάσει νόμων, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για τους λόγους που αναφέρονται στο ά. 8 παρ. 2 της ΕΣΔΑ. Τέτοιοι νόμοι πρέπει να προβλέπουν την χρήση δεδομένων, τα οποία εξαιτίας του είδους τους χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας, μόνο για την προάσπιση σημαντικών δημοσίων συμφερόντων και πρέπει ταυτόχρονα να προσδιορίζουν επαρκείς εγγυήσεις για την προστασία του απορρήτου των δεδομένων του υποκειμένου. Ακόμα και στην περίπτωση επιτρεπτών περιορισμών, η παρέμβαση στο θεμελιώδες δικαίωμα θα πρέπει κάθε φορά να πραγματοποιείται με τον όσο το δυνατόν ηπιότερο τρόπο που οδηγεί στο αποτέλεσμα”.

Άρθρο 18 παρ. 1 Αυστριακού Συντάγματος: “Η κρατική διοίκηση στο σύνολό της πρέπει να ασκείται μόνο βάσει των νόμων”.

αρμόδια (άρθρα 6-10 SPG, π.χ. η Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών για τη δημόσια ασφάλεια, η Διεύθυνση Ασφάλειας για κάθε κρατίδιο, στην οποία υπάγονται οι τοπικές Διευθύνσεις της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας, κλπ.). Επιπλέον από ευθεία παραπομπή του νόμου για την Αστυνομία στον Αυστριακό Νόμο για τα Προσωπικά Δεδομένα (άρθρο 51 παρ. 2, με την επιφύλαξη ειδικότερης διάταξης), προκύπτει ότι απαιτείται Γνωστοποίηση στην Αυστριακή Αρχή πριν την εγκατάσταση των καμερών. Η Αυστριακή Αρχή, από την πλευρά της, φαίνεται ότι εξετάζει αν τα κριτήρια που προβλέπει η ειδική νομοθεσία πληρούνται ή όχι. Αυτό προκύπτει από μία Απόφαση της Αρχής, με την οποία απορρίφθηκε η εγκατάσταση και λειτουργία καμερών από Δημοτικό Συμβούλιο λόγω έλλειψης ειδικής νομικής βάσης (Απόφαση 21.06.2005. Συγκεκριμένα, δεν πληρούνταν τα κριτήρια διαφόρων νομικών βάσεων που επικαλέστηκε το Δημοτικό Συμβούλιο, και διαπιστώθηκε τελικά ότι, αν και δημόσια αρχή, ήταν αναρμόδια για μια τέτοια επεξεργασία, γιατί δεν υπήρχε καμία νομική βάση που να απονέμει ρητά σε δημοτική αρχή αυτήν την αρμοδιότητα).

Επιπρόσθετα, στο ά. 90 του νόμου για την Αστυνομία (που ανήκει στο κεφάλαιο “παροχή έννομης προστασίας”), προβλέπεται ρητά η αρμοδιότητα της Αυστριακής Αρχής Προσωπικών Δεδομένων για εξέταση παραπόνων σχετικά με παράβαση του Νόμου για τα Προσωπικά Δεδομένα στο πλαίσιο της διαχείρισης της ασφάλειας. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος για την Αστυνομία περιέχει ολόκληρο κεφάλαιο για τη νομιμότητα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων των αρχών ασφαλείας (άρθρα 51-80).

Στοιχεία που η Αρχή συνέλεξε από άλλες Αρχές μέσω του συστήματος CIRCA: Από τα στοιχεία που η Αρχή συνέλεξε σχετικά με τη νομοθεσία για την εγκατάσταση και λειτουργία κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης σε δημόσιους χώρους σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτουν τα παρακάτω γενικά συμπεράσματα³⁷:

Α) Ύπαρξη ειδικής νομοθετικής διάταξης και κριτήρια επιλογής του δημόσιου χώρου: Στις περισσότερες χώρες υπάρχει ειδική νομοθετική ρύθμιση για την βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων τα κριτήρια αυτά προσδιορίζονται σε ειδικό νόμο (συνήθως στο νόμο για τις αρμοδιότητες της Αστυνομίας). Το γενικό κριτήριο είναι η πρόληψη-αποτροπή εγκληματικών πράξεων. Τα πιο συγκεκριμένα κριτήρια μπορούν να

---

37 Στο σχετικό ερώτημα της Αρχής απάντησαν 10 χώρες: Αυστρία, Λετονία, Λιθουανία, Σουηδία, Τσεχία, Φιλανδία, Αγγλία, Λιχτενστάιν (ως χώρα του ΕΟΧ), Ρουμανία και Βουλγαρία.

συνοψιστούν στα εξής: α) Χώρος όπου έχουν προηγηθεί επικίνδυνες επιθέσεις και υπάρχουν πλέον δικαιολογημένες υπόνοιες ότι πρόκειται να πραγματοποιηθούν και άλλες επιθέσεις κατά τις ζωής, της υγείας και της περιουσίας, β) Χώρος όπου γίνονται εθνικές ή διεθνείς εκδηλώσεις/συναντήσεις με τη συμμετοχή αντιπροσώπων ξένων κρατών, διεθνών οργανισμών ή άλλων υποκειμένων του διεθνούς δικαίου. Το μέτρο πρέπει να τελεί σε άμεση χρονική συνάρτηση με την εκδήλωση και να υπάρχει κατάσταση διακινδύνευσης (βλ. Αυστρία), γ) Χώροι με υψηλό δείκτη εγκληματικότητας, δ) Κτίρια και περιοχές που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας (κυβερνητικά, της αστυνομίας, μνημεία) και ε) Διασταυρώσεις δρόμων με υψηλό ποσοστό τροχαίων ατυχημάτων (βλ. Λιθουανία).

Β) Αρμόδιο όργανο για τη λήψη της απόφασης εγκατάστασης και λειτουργίας κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης: Στις περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται για τις Αστυνομικές Αρχές, καθώς συνήθως η εγκατάσταση καμερών σε δημόσιους χώρους εμπίπτει στη δική τους αρμοδιότητα.

Γ) Αρμοδιότητες των αντίστοιχων Αρχών Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων: Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι Αρχές διατηρούν και σε αυτόν τον τομέα τις εποπτικές-ρυθμιστικές αρμοδιότητες που τους απονέμει η νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα. Η Αυστρία και η Φιλανδία επεσήμαναν, επιπλέον, ότι απαιτείται γνωστοποίηση της επεξεργασίας στην Αρχή, και μάλιστα στην Αυστρία πριν από την εγκατάσταση του κλειστού κυκλώματος. Η Αρχή της Λιθουανίας, μάλιστα, μας ανέφερε ότι το 2008 διενήργησε ελέγχους σε όλες τις έδρες των αστυνομικών αρχών και ότι για μερικές από αυτές εξέδωσε υποχρεωτικές οδηγίες. Αντιθέτως, στη Σουηδία η Αρχή δεν έχει καμία αρμοδιότητα σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, γεγονός όμως που εξηγείται από την ανάθεση της σχετικής αρμοδιότητας σε ειδική Διοικητική Αρχή (Country Administrative Board).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στις περισσότερες εθνικές νομοθεσίες που ρυθμίζουν ειδικά το θέμα εγκατάστασης καμερών σε δημόσιους χώρους γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού με κάθε πρόσφορο τρόπο, ιδίως για τον σκοπό της εγκατάστασης.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η προτεινόμενη διάταξη αποτελεί μία «αρνητική» άλλως «αποθετική» ρύθμιση, η οποία αφενός αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2472/1997 και κατά συνεκδοχή την εποπτική αρμοδιότητα της Αρχής σε ένα ευρύ πεδίο της κρατικής

δράσης και, αφετέρου, αφήνει εντελώς αρρυθμιστη την επεξεργασία από δημόσιες αρχές προσωπικών δεδομένων, που θα συλλέγονται μέσω κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης εγκατεστημένων σε δημόσιους χώρους. Με τη ρύθμιση αυτή καθίσταται αναποτελεσματική η προστασία των προσωπικών δεδομένων, επειδή η πρόταση δεν αναφέρει όρια, κριτήρια ή εξειδικευμένες δράσεις της δημόσιας αρχής και συνεπώς αφήνει ανυπεράσπιστο το υποκείμενο του δικαιώματος. Για τους λόγους αυτούς η προτεινόμενη ρύθμιση δεν εναρμονίζεται με το Σύνταγμα και τις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις.

Η Αρχή, αφού έλαβε υπόψη τη γραπτή και προφορική εισήγηση και μελέτησε κείμενα διατάξεων, νομολογίας και βιβλιογραφίας κρίσιμα για την έρευνα των σχετικών με την τροπολογία ζητημάτων, μετά από διεξοδική συζήτηση, εκδίδει την ακόλουθη

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Η διαβιβασθείσα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης προς γνωμοδότηση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 19 παρ. 1 στοιχ. θ' Ν.2472/97, ρύθμιση αφορά στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για λόγους εθνικής άμυνας, κρατικής ασφάλειας και δημόσιας ασφάλειας. Με δεδομένο ότι από την εισηγητική έκθεση της διάταξης προκύπτει ότι σκοπός της ρύθμισης είναι η πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας, η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στα θέματα της δημόσιας ασφάλειας, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι οι διατυπούμενες παρατηρήσεις για τη συνταγματικότητα της διάταξης δεν ισχύουν καταρχήν και για τους τομείς της εθνικής άμυνας και της κρατικής ασφάλειας.

Όπως έχει δεχθεί και το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο, η συνεχής βιντεοεπιτήρηση, με καταγραφή ήχου ή και εικόνας από δημόσιους χώρους, μεγάλου αριθμού προσώπων, τα οποία δεν επιδεικνύουν παραβατική συμπεριφορά, συνιστά έντονη προσβολή του δικαιώματος του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού (βλ. Απόφαση 1 BvR 2368/06 της 23-02-2007). Επίσης το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει κρίνει ότι η συνεχής ή συστηματική επιτήρηση προσώπων σε δημόσιους χώρους με καταγραφή των δεδομένων τους συνιστά προσβολή του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής που προστατεύεται από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (βλ. Απόφαση Peck κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 28-4-2003). Περαιτέρω γίνεται δεκτόν

ότι η χρήση παρόμοιων συστημάτων παρακολούθησης είναι επιτρεπτή μόνον για υπέρτερους λόγους δημοσίου συμφέροντος που προβλέπονται ρητώς από το νόμο. Κατά την πάγια δε νομολογία του ΕΔΔΑ, ο νόμος πρέπει να παρουσιάζει ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως αυτά αναφέρονται λεπτομερέστερα στην εισήγηση της γνωμοδότησης, και βεβαίως να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας.

Ειδικά καθόσον αφορά στα συστήματα μυστικής παρακολούθησης, το ΕΔΔΑ απαιτεί να υπάρχει έλεγχος από ανεξάρτητο όργανο εκτός της εκτελεστικής εξουσίας (βλ. Απόφαση Association for European Intergration and Human Rights and Ekimdzhiiev κατά Βουλγαρίας της 26-7-2007). Η δυνατότητα των ψηφιακών συστημάτων κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης να τίθενται σε συναγερμό σε περίπτωση καταγραφής συγκεκριμένων εικόνων και ήχων επιτρέπουν την παραδοχή ότι η συνεχής βιντεοεπιτήρηση δημόσιων χώρων ισοδυναμεί με σύστημα αυτόματης μυστικής παρακολούθησης. Και τούτο, διότι ακόμα και στην περίπτωση που οι κάμερες είναι ορατές και το κοινό ενημερώνεται για την εγκατάσταση και λειτουργία τους μέσω κατάλληλης σήμανσης, οι τεχνικές δυνατότητες του συστήματος και η περαιτέρω επεξεργασία των καταγεγραμμένων πληροφοριών παραμένουν άγνωστες για τα πρόσωπα που παρακολουθούνται.

Στην ελληνική έννομη τάξη το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχεται παγίως, καθόσον αφορά στους περιορισμούς συνταγματικώς κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων, ότι οι περιορισμοί πρέπει να ορίζονται γενικώς και αντικειμενικώς με τυπικό νόμο ή κατόπιν ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης με διάταγμα, να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού με τον οποίο πρέπει να τελούν σε λογική συνάφεια και να μη θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος.

Η Αρχή κρίνει ότι η ερμηνεία του άρθρου 9Α του Συντάγματος, που κατοχύρωσε ρητώς το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης κατά την αναθεώρηση του 2001, πρέπει να γίνεται σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1 που προβλέπει την αποτελεσματική άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων, την τριτενέργεια στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και την αρχή της αναλογικότητας. Η ερμηνεία των συνταγματικών αυτών διατάξεων πρέπει να επιχειρείται υπό το φώς των ερμηνευτικών λύσεων που δίδονται από τα ημεδαπά και αλλοδαπά ανώτατα δικαστήρια και κυρίως το ΕΔΔΑ, το οποίο έχει τον τελευταίο λόγο στην ερμηνεία του κλασικού καταλόγου των ατομικών δικαιωμάτων.

Εξάλλου, η ερμηνεία ειδικά του άρθρου 9Α πρέπει να λαμβάνει υπόψη το διαμορφωμένο, κατά το χρόνο ψήφισης της νέας συνταγματικής διάταξης, ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων από κείμενα δεσμευτικά και μη. Η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, η κοινοτική οδηγία 95/46/EΚ και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αναμένεται να αποκτήσει και δεσμευτική ισχύ με την ολοκλήρωση της κύρωσης της Συνθήκης της Λισαβώνας, παρέχουν κρίσιμα ερμηνευτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό του κανονιστικού περιεχομένου (πυρήνας και θεμιτοί περιορισμοί) του νέου συνταγματικού δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης.

Με βάση τις παραπάνω σκέψεις και τις συναφείς επισημάνσεις της εισήγησης, η Αρχή διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις ως προς την επίμαχη τροπολογία:

1. Η διάταξη περιορίζεται να εξαιρέσει από την εφαρμογή του Ν. 2472/97 και τον έλεγχο της Αρχής τη λειτουργία συσκευών καταγραφής ήχου ή/και εικόνας σε δημόσιους χώρους. Με το περιεχόμενο αυτό έχει χαρακτήρα αποθετικής ρύθμισης που δεν επιτρέπει στην Αρχή να διατυπώσει εποικοδομητικές προτάσεις. Συγχρόνως ο αρνητικός χαρακτήρας της ρύθμισης, δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις της πάγιας νομολογίας του ΕΔΔΑ για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του νόμου, που περιορίζει ένα ατομικό δικαίωμα. Ειδικότερα, η τροπολογία δεν χαρακτηρίζεται για την προβλεψιμότητα των συνεπειών της, εφόσον δεν περιέχει σαφείς και λεπτομερείς διατάξεις ως προς τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, ώστε να παρέχονται στα υποκείμενα των δεδομένων επαρκείς εγγυήσεις κατά αυθαίρετων ή καταχρηστικών ενεργειών. Περαιτέρω, από απόψεως νομοτεχνικής, η ρύθμιση πρέπει να εντάσσεται στην ειδική νομοθεσία της δημόσιας αρχής, η οποία έχει την ιδιότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας.
2. Απαιτείται εξειδίκευση του σκοπού της επεξεργασίας και δεν αρκεί η γενική αναφορά στη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας για την προστασία προσώπων και πραγμάτων. Παράδειγμα εξειδικευμένου σκοπού θα μπορούσε να είναι η αποτροπή των εγκλημάτων κατά της ζωής, της προσωπικής ελευθερίας και της ιδιοκτησίας. Η εξειδίκευση του σκοπού είναι απαραίτητη για τον έλεγχο τήρησης της κατοχυρωμένης από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ αρχής της αναλογικότητας, αν, δηλαδή, τα εφαρμοζόμενα μέτρα βιντεοεπιτήρησης, που συνεπάγονται επέμβαση από την κρατική εξουσία στην ιδιωτική ζωή και

περιορισμό στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τελούν σε πρόδηλη λογική συνάφεια με το σκοπό και είναι πρόσφορα και αναγκαία για την επίτευξή του.

3. Δεν προβλέπονται συγκεκριμένα κριτήρια επικινδυνότητας (όπως για παράδειγμα αυξημένη εγκληματικότητα σε μία συγκεκριμένη περιοχή, χώροι και κτίρια που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας), βάσει των οποίων θα αποφασίζεται η εγκατάσταση και λειτουργία κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης σε δημόσιους χώρους. Η έλλειψη αυτή έχει ως συνέπεια να καταλείπεται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια των διοικητικών αρχών η απόφαση για τον τόπο και το χρόνο εγκατάστασης των καμερών σε όλη την ελληνική επικράτεια. Η απεριόριστη όμως αυτή ευχέρεια υπερβαίνει το αυστηρά αναγκαίο μέτρο, το οποίο, κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ και του ΣτΕ, δικαιολογεί την επιβολή περιορισμών στα ατομικά δικαιώματα. Στην προκειμένη περίπτωση υπάρχει κίνδυνος αθέμιτης προσβολής όχι μόνο του άρθρου 9Α Σ, αλλά και άλλων συνταγματικών διατάξεων (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 11).
4. Δεν υπάρχει καμία πρόνοια για την αποτελεσματική προστασία των υποκειμένων που ενδεχομένως θίγονται από την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Η κατοχύρωση όμως ειδικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων υπέρ των υποκειμένων ανήκει στον πυρήνα του συνταγματικά προστατευομένου δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης (άρθρο 9Α Σ).
5. Δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ο οποίος συλλέγει, αποθηκεύει και γενικότερα επεξεργάζεται τα δεδομένα ήχου και εικόνας. Η αναφορά γενικώς στη «δημόσια αρχή που είναι αρμόδια», δεν είναι επαρκής για τη προστασία των ατόμων σε περίπτωση παραβίασης της ρύθμισης. Περαιτέρω η διάταξη, ως έχει, δημιουργεί κίνδυνο σύγκρουσης αρμοδιοτήτων μεταξύ διαφόρων διοικητικών αρχών.
6. Δεν προβλέπεται έκδοση προηγούμενης διοικητικής πράξης για την εγκατάσταση των εικονοληπτών σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, ώστε να εξασφαλίζεται αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος της ορθής εφαρμογής του νόμου, ιδίως για τα πρόσωπα εκείνα που δεν διαπράττουν ποινικά αδικήματα και δεν άγεται τελικά η υπόθεση ενώπιον ποινικών δικαστηρίων. Μόνη η δυνατότητα άσκησης αγωγής αποζημίωσης κατά του Δημοσίου για προσβολή της προσωπικότητας δεν συνιστά αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο.

7. Η τροπολογία προβλέπει μόνο το χρόνο τήρησης των συλλεγόντων δεδομένων (επτά ημέρες) και τη διαδικασία καταστροφής τους, ενώ δεν περιέχει ρυθμίσεις για τη συλλογή, αποθήκευση, χρήση και διαβίβαση των δεδομένων. Η έλλειψη αυτή προκαλεί ζητήματα επάρκειας της ρύθμισης από απόψεως σεβασμού της νομολογίας του ΕΔΔΑ για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που οφείλει να έχει μία νομοθετική διάταξη, η οποία ενέχει προσβολή του προστατευομένου από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής.
8. Επίσης δεν προβλέπονται οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των συλλεγομένων και αποθηκευμένων προσωπικών δεδομένων.
9. Τέλος, αλλά όχι και τελευταία παρατήρηση από απόψεως σπουδαιότητας, η αφαίρεση από την ελεγκτική αρμοδιότητα της Αρχής ενός μεγάλου και ευαίσθητου τομέα κρατικής δράσης, προσβάλλει τον πυρήνα του άρθρου 9Α του Συντάγματος και μπορεί να υποστηριχθεί ότι δεν είναι συμβατή με το άρθρο 8 παρ. 2 της ΕΣΔΑ, όπως τούτο ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Στρασβούργου. Από το γράμμα των διατάξεων των άρθρων 9Α και 101Α του Συντάγματος και τις προπαρασκευαστικές εργασίες της αναθεωρητικής διαδικασίας του 2001, προκύπτει ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης αντιλήφθηκε τη σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητης αρχής ως απαραίτητη θεσμική εγγύηση για τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Η ανάγκη άσκησης εποπτικού ελέγχου από ανεξάρτητη αρχή, εξοπλισμένη με την κατάλληλη τεχνογνωσία, δικαιολογείται από την ιδιαίτερη επικινδυνότητα που ενέχει η εξέλιξη των τεχνολογιών της πληροφορικής για την προστασία της ιδιωτικότητας. Έτσι ο εποπτικός έλεγχος της ανεξάρτητης αρχής, που αφορά στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, ανήκει στο σκληρό πυρήνα του ατομικού δικαιώματος στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση. Το δικαίωμα αυτό αναδείχθηκε ως αυτοτελές, κατά την τελευταία συνταγματική αναθεώρηση, προκειμένου να εξασφαλισθεί πληρέστερη προστασία της ιδιωτικής ζωής. Η ρήτρα της επιφύλαξης υπέρ του νόμου, που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 9Α Σ, αφορά στην οργάνωση και λειτουργία της ανεξάρτητης αρχής για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της αποστολής της, σύμφωνα και με τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 25 παρ. 1 Σ. Στο πλαίσιο αυτό ο κοινός νομοθέτης μπορεί να προσδιορίζει τις ειδικότερες αρμοδιότητες της αρχής, η ευχέρεια όμως αυτή δεν

εξικνείται μέχρι την ολοσχερή αφαίρεση από την εποπτεία της ενός ευρέος πεδίου της κρατικής δράσης.

Η ερμηνεία αυτή συμπορεύεται και με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, το οποίο καθόσον αφορά στον αστυνομικό τομέα, αξιοποιεί πάντοτε ως ερμηνευτικό εργαλείο τη Σύσταση (87) 15 του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τη ρύθμιση της χρήσης προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα». Εκεί προβλέπεται ρητώς η υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να υπαγάγουν στην εποπτεία ανεξάρτητης αρχής την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που διενεργείται στον αστυνομικό τομέα.

Εξάλλου, η αφαίρεση της εποπτείας της Αρχής δεν καθιστά δυνατή τη συμμόρφωση της χώρας με τις υποχρεώσεις που προβλέπει η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ειδικότερα στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (τρίτος πυλώνας). Η ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων μεταξύ των εθνικών διωκτικών αρχών, π.χ. με βάση την Απόφαση – Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 18.12.2006 (ΕΕ L 386), δεν μπορεί να λειτουργήσει όσο η χώρα δεν προσφέρει το επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων που επιβάλλεται πλέον με την πρόσφατη Απόφαση-Πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27.11.2008 (ΕΕ L 350) για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τρίτο πυλώνα. Η τελευταία απόφαση προβλέπει ως υποχρεωτική την εποπτεία των σχετικών επεξεργασιών και αρχείων από τις εθνικές αρχές προστασίας προσωπικών δεδομένων (άρθρο 25 σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 33 έως 35 του προοιμίου).

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Χρίστος Γεραρής

Γεωργία Παλαιολόγου